

EDINOST

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopolni naj se pošilja izključno uredništvu, oglaševalcem in denar pa upravnisti. Rokopisni se ne vračajo. Neprilagojena pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk: Tiskarna "Edinost", Poduređništvo v Gorici: ulica Giuseppe Carducci 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Perle.

Govor načelnika vlade poljedelcem

V nedeljo predpoldne se je vrtila v Rimu otvoritev nacionalne žitne razstave, kateri je prisostvoval tudi načelnik vlade on. Mussolini. Svečanosti se je udeležila velika množica občinstva. Dogodek je zadobil še posebno na pomembnosti, ker je imel ob tej priložnosti načelnik vlade velik in važen govor o položaju letine in poljedelstva sploh. Po govoru so bile razdeljene nagrade zmagovalcem v tekmi za žitno bitko.

Govor načelnika vlade je preobsežen, da bi ga mogli objaviti v celoti, in zato se bomo omejili na najvažnejša mesta v njem. Govornik je najprej opisal nevarnosti, v katerih se je nahajala letosna žetev povoljna in dosega okoli 55 milijonov kvintalov ter je sorazmerno povoljnija nego v sosedni Jugoslaviji in najbrže tudi Franciji. Nato je prešel predsednik vlade na vprašanje, ali je sedanja cena žitu po 115 do 120 lir za kvintal povoljna. V l. 1919. je bila 69, l. 1920. 95, l. 1921. 115, l. 1922. 118, l. 1923. 102, l. 1924. 121 lir za kvintal. Samo v dobi največjega padanja vrednosti lire — v l. 1925. in 1926. — je dosegla cena žitu višino 181, oziroma 200 lir. Če se pretvorijo gornje cene, ki so izražene v papirju, v zlato, potem dobimo, da je bila cena žitu l. 1922. — 29, 1923. — 20, 1924. — 21, l. 1925. — 30, l. 1926. — 43 in l. 1927. — 60 lir v zlato.

Kljub temu je priznal govornik, da žitne cene niso take, da bi dobili kmetovalci vso nagrado za svoj trud, in to v dveh ozihi: a) glede stroškov, ki so jih imeli, in b) radi tega, ker je letina bila slabša, nego se je pričakovalo. Treba je priznati, da je bila kriza, in sicer težka kriza, ki je v zvezi z revalutacijo lire. Režim prevzema za njo vso odgovornost. Treba je pripomniti, da ni nobena država stabilizirala svojega denarja na oni višini, kamor ga je bila spravila špekulacija, in le izdajalci morejo misliti, da bi se bila morala lira stabilizirati na točki 154 samo zato, ker jo je bila panika par ur in v enem samem dnevu nagnala na to stopnjo. Kot vse druge zapadne države je tudi Italija spravila najprej lito na dostojno višino ter jo potem stabilizirala. Seveda se je to obetilo, toda nesorazmerno večja bi bila škoda, če bi bila šla lira isto vrtoglavo pot kot marka v Nemčiji, kjer je bilo treba plačati v gotovem času 402 milijardi mark v papirju za en sam dolar.

V vseh državah, kjer se je izvršila delna revalutacija lire, je trpelo od tega najprej poljedelstvo. Ne samo v Italiji, temveč povsod. Na tem mestu je navedel govornik iz lista «Les Travailleurs des Alpes» pritožbe francoskih poljedelcev ob času revalutacije franka in je dodal: «Torej če fašistovska Italija joče, se druge dežele ne smejejo.» Čim se je kriza spoznala, je sledil takoj nastop vlade, da se ublaži. Ukrep za pomoč kmetijstvu so bili: a) znižanje mezd; b) znižanje cen gnojil; c) ureditev agrarnega kredita; d) znižanje pristojbin in davkov, ki se plačujejo državi in ki niso dosegali v celoti pol milijarde lir; e) pravična poravnava sporov radi agrarnih najemnin.

Trdim — je nadaljeval načelnik vlade — pred celo nacijo, da je storila fašistovska vlada v poletnih mesecih l. 1927. več za italijansko poljedelstvo, nego so storile vse druge vlade v petdesetih letih. Poleg teh ukrepov je vlada dala izraza svoji volji glede stalnosti lire, volji, o kateri ne sme nihče dvomiti, kar se je sicer pokazalo vsak krat, ko je hotela špekulacija kršiti mejo 89—90. Poljedelstvo se torej lahko prilagodi tej trdni in dolgotrajni stalnosti lire.

Kje se nahaja sedaj kriza? Priprčan sem, da je vrhunec že za nami. Na polju se dela. Kmetje niso neumni. Kdor pa ne seje, ne žanje ne malo ne dosti. Toda sejati ne zadostuje, treba je sejati dosti in dobro, o prveh časih. Jaz, ki poznam kmeta, nisem nikdar verjel nekaterim alarmantnim vestem. Tolažilna resnica je, da so kmetje v ogromni večini mirno zaposleni pri svojem delu. Tu prečita načelnik vlade poročila ravnateljev kmetijskih potovalnih šol o položaju — v pohvalo dobrim in grajo slabim. Po čitanju je načelnik vlade naglasil, da so imenovani ravnatelji dolžni povedati resnico, ter dodal: «Nagrajam državljane, ki mi povedo resnico, in to tudi tedaj in še predvsem tedaj, ko je ne prijetna.»

Žitna bitka se ne more dobiti v enem samem letu. Toda možnost zmage je tu in nihče ne dvomi več o tem. Treba pa je, da se pridelovanje žita posploši, da se sadi intenzivno povsod, kjer je to možno. Revija «La Campagna», avgust. št. 1927, piše, da se da priti celo do rekordnega pridelka 100 kvintalov na hektar. Globoko sem prepričan, da more italijansko poljedelstvo še mnogo napredovati. Darovi, ki jih bom razdelil, pričajo, kaj se lahko doseže, če se uporabljajo vsa sredstva moderne znanosti in tehnike.

Ta prva nacionalna žitna razstava nas dviga in je obenem svečano pričevanje. Njen pomen ni samo gospodarski, temveč tudi političen in moralen. Brez sodelovanja socialnih razredov in miru na deželi, ki ju je ustvaril in zagotovil fašistijski režim, bi bil napredek poljedelstva počasnejši in morda sploh nemogoč. Ključem hvaležnost cele nacije ne samo na naslov vrlim poljedelcem, ki jih bom sedaj obdaril, temveč tudi za vse poljedelce Italije, združene v tekmi za povzdigo in napredek. Ta stara italijanska zemlja lahko da kruh svojim sedanjim in bodočim sinovom. Če bodo ljudje v njej znali združevati sledeče elemente: solnce, vodo, delo in znanost.

Nato se je zahvalil načelnik vlade vsem odborom in organizacijam, ki so prispevale k razstavi, ter potem zaključil svoj govor s sledečimi besedami: «S čedalje bolj odločnim prepričanjem o neodklonljivi potrebi politike, ki je pretežno in sistematično usmerjena napram razvoju kmetijskega gospodarstva nacije, proglašam v imenu kralja prvo žitno razstavo za odprto.»

Sklepni besedam je sledila viharna manifestacija na naslov načelnika vlade, čigar govor je bil tudi v drugih svojih delih pospremljen večkrat z burnim odobravanjem.

Otvoritev žitne razstave v Rimu

RIM, 10. Včeraj dopoldne se je pričela otvoritvena slavnost prve nacionalne žitne razstave. Otvoritev se je vršila v rimski razstavnici palači. Pripravljalnemu odboru je predsedoval on. Jakob Acerbo.

Že ob 9.30 se je pričelo zbirati v razstavnici palači občinstvo. Med uglednimi povabljenosti so bili ministri on. Belluzzo, on. Volpi, in on. Federzoni, nadalje predsednik poslanske zbornice on. Casertano, več državnih podtajnikov, glavni tajnik fašistovske stranke on. Turati; senat je zastopal senator Baccelli, navzoči so bili guverner Rima knez Potenzi, tržaški prefekt Fornaciari in druge odlične osebnosti.

Kmalu potem, ko so bili že vsi zbrani je prišel načelnik vlade on. Mussolini. Po aplavzu, s katerim je občinstvo pozdravilo načelnika je imel predsednik pripravljalec odbora on. Acerbo daljši govor. Za njim je govoril comm. Cacciari, predsednik nacionalne fašistovske konfederacije poljedelcev. Obe govora je publika ploskala. Načelnik vlade je obema častital, nato pa je sam stopil na govorniški oder, ki je bil zanj postavljen v dvorani. Imel je dolg otvoritven govor.

Po končanem govoru je porazdelil 45 nagrad, ki so si jih pridobili zmagovalci v žitnem

tekmovalju, nato pa še tri nagrade, ki jih je določila lombardska hranilnica. Po imenu je klical poljedelce, ki so si bili pridobili nagrade, glavni tajnik odbora za žitno bitko comm. Bi-raghi Lossetti pa jim je razdeljeval nagrade in diplome.

Nato je načelnik vlade v spremstvu ministrov in državnih podtajnikov pregledal razstavo. Ob 13.10 pa je zapustil palačo in se po ulici Nazionale odpeljal. Govor načelnika vlade je bilo radiotelefončno slišati po vseh krajih Italije. V Trstu so ga poslušali na prefekturi.

Navodila za znižanje mezd Okrožnica fašistovske konfederacije, poslana pokrajinskim sindikatom

RIM, 10. Predsednik nacionalne fašistovske konfederacije je dal razposlati podrejenim organizacijam okrožnico, v kateri jim daja sledeča navodila, po katerih se jim bo treba ravnati pri napovednem znižanju delavskih plač.

1. Znižanje delavskih plač se bo izvedlo v mejah, ki jih je določilo na svoji seji vodstvo fašistovske stranke, lahko pa bodo napravila posamezna udruženja kako izjemo, če zahtevajo to posebne dejanske okoliščine.

2. Če bo novo znižanje skupno z že prej izvedenimi znižanji preokorajilo mejo 20 odstotkov, bodo podobni slučaji predloženi v posebno proučitev profesionalnemu udruženju in med sindikalnim odborom.

3. Za vsako revizijo je treba doseči najprej sporazum vsake posamezne kategorije. Sprito tega ne bo smelo nobeno podjetje izvesti nikake revizije, dokler ne bo dosežen sporazum med prizadetimi profesionalnimi udruženji.

4. Glede onih kategorij delavcev, ki delajo po turnu ali po znižanem urniku, bo treba določiti v dogovorih, da bo znižanje mezd imelo za posledico zvišanje delovnega urnika.

5. Pri onih delavcih, ki delajo na akord in obenem dobivajo draginjske doklade, bodo znižanje draginjske doklade, če pa delavci ne dobivajo draginjskih doklad ali pa le malenkostne doklade, tedaj bodo morali biti znižani akordni tarifi. Tudi to znižanje ne bo smelo preokorajiti dovoljene višine.

6. V slučaju, da ne obstojajo nikake delovne pogodbe med delodajalci in delojemalci, bodo morali biti v sporazumu o znižanju delavskih plač natančno določeni postopanje z uslužbenci ter obveza in rok za sklenitev medsebojne delovne pogodbe.

7. Če ne bodo posamezna udruženja mogla med sabo doseči direktnega sporazuma, bodo morala predložiti spor med sindikalnim odborom, ki bodo poskušali doseči sporazum med obema spornima strankama. Če se ta poskus ponesreči, tedaj bodo morale urediti spor višje instance. Odločitve med sindikalnega odbora postanejo polnopravne šele tedaj, ko jih bo odobrilo ministrstvo za korporacije.

8. Če obstoja mezdana pogodba, ki je veljavna za vso državo ali pa če smatra osrednje udruženje uместno, da se izvede revizija delavskih plač na podlagi mezdan pogodbe, veljavne za vso državo, tedaj se morajo pri znižanju plač vpoštevati eventualni nasveti in pripombe pokrajinskih udruženj in odborov.

Ob koncu se izraža v okrožnici prepričanje, da bodo podrejene organizacije industrijev vpoštevale tako potrebe industrije kot potrebe delavskih razredov, kar bo v splošno korist proizvodnje in države.

Kralj v Ascoli Piceno

ASCOLI PICENO, 10. Davi je bil na trgu «Roma» ob navzočnosti kralja slovesno odkrit spomenik padlim vojakom.

Danes se sestane odbor za ceno

RIM, 10. Jutri se sestane v ministrstvu za korporacije odbor za določanje cen. Razpravljali bo o mezdnem vprašanju. Sestanku bo predsedoval državni podtajnik pri ministrstvu korporacij on. Bottai.

Polet italijanskih letalcev po Evropi

SESTO CALENDE, 10. Včeraj okrog poldneva se je dvignil z letališča pri Sv. Ani hidroplan «S 62», ki je odletel v smeri proti Beogradu. Na letalu so poveljnik Humbert Maddalena, pilot kapitan Del Prete in motorist Fran Rampini. Iz jugoslovenske prestolnice bodo nadaljevali svoj polet proti Genienu ob Črnem morju, leteli bodo vzdolž Volge do Saratova. Ustavili se bodo tudi v Moskvi. Nato bodo leteli do Baltijskega morja in končno se bodo povrnil preko Stockholm, Amsterdam in Curiha v Italijo. Pristali bodo na enem izmed rimskih letališč. Začrtana pot znaša 10.000 km.

Posebni tribunal opretil notarja iz Sv. Andreja pri Caserti

RIM, 10. Danes se je vršila pred posebnim tribunalom obravnava proti 50-letnemu notarju Alekseju Tudinu, doma v Sv. Andreju pri Caserti. Notar se je moral zagovarjati radi sramotjenja javnih oblasti, češ da je v Lauri di Sestia vprico več oseb sramotil vlado in njeno politiko, da je večkrat žalil govora ministra in razžaljeval o nevarnosti, kateri je bilo izpostavljen življenje on. Mussolinija, da je razširjal nezakonite ideje s tem, da je povečeval socializem in komunizem ter napovedoval skorajšnjo revolucijo. Poleg tega se je moral notar zagovarjati radi strastne kletvine.

Obtoženec je izjavil, da je popolnoma nedolžen in da je le žrtev maščevalnosti nevoščljivih vaščanov. V dokaz svojih trditve je pokazal člansko izkaznico fašistovske stranke, ki nosi letnico 1926.

Orožniški poročnik Karl Pellegrini, ki je obtoženca aretiral, je izpovedal, da mu ni znano, da bi bil obtoženec prevratnež, pač pa je moč lež skop in zato precej nepriljubljen pri velikem delu prebivalstva.

Tobija Calzetti, ki je vložil obtožbo ponovno potrjuje svojo obtožbo ponovno potrjuje svojo obtožbo, pri tem pa je bil neodločen in je tudi obnavljaje priznal, da dolguje obtožencu precejšen znesek za neko izgubljenost pravdo. Sploh ni bila njegova izpoved nič kaj prepričevalna.

Na popoldanski razpravi so bile zaslišane še ostale priče, nakar sta govorila državni pravdnik in zagovornik obtoženca. Po kratkem posvetovanju je sodni dvor proglasil razsodbo: Obtoženec je bil oproščen radi nezadostnih dokazov njegove krivde.

RIM, 10. Današnja «Gazzetta Ufficiale» prinaša nove predpise o zbrajanju dobitkov lastnikov zakladnih bonov in benečijskih obveznic.

Pogreb gen. Kovčevića

Atentatorji prijeti - Velesile se bodo posredovale

BEograd, 10. Včeraj popoldne se je vršil svečan pogreb brigadnega generala Kovčevića. Udeležili so se ga člani jugoslovenske vlade in beograjskih civilnih in vojaških oblasti, zastopniki narodnih organizacij, skoro vse prebivalstvo prestolnice in mnogo zastopstev iz dežele. Kralja je zastopal polkovnik Krstić.

Uradno poročilo pravi, da so oddelki orožnikov v Radovištu blizu Štipa izsledili atentatorja. Makedonski komitaši so sprejeli orožnike s streljanjem. Tekom spopada so orožniki ustrelili dva atentatorja, tretjega so ujeli živega. Aretiranec je bolgarski državljani. Priznal je, da je skupaj s svojima ubitima tovarišema pripravil in izvedel atentat na brigadnega generala Kovčevića.

SOFIJA, 10. Povodom jugoslovenske protestne note, ki jo je izročil jugoslovenski poslanik v Sofiji gospod Nešić bolgarski vladi, je bolgarska vlada sklenila odrediti v zmislu zakona stroge mere za preprečitev nadaljnjega delovanja makedonskih komitašev. V občinah Petrič, Čustendil in Džumaja

je bilo proglašeno izjemno stanje.

BEograd, 10. Poročevalec «Politika» v Sofiji poroča svojemu listu, da ga je včeraj sprejel bolgarski zunanji minister Burov in mu podal naslednjo izjavo:

Predvsem moram poudariti, da bolgarska vlada in ves narod težko obsojata te atentate, ki postružejo odnose med Jugoslavijo in Bolgarsko. Bolgarski narod želi živeti v slogi z jugoslovenskim narodom, kajti le sloga in mir zamoreta blagostanje vplivati na oba naroda. V ostalem je bolgarska vlada prepričana, da se bodo te poslednje težkoče dale premagati s sporazumom med obema državama. Na obeh straneh pa je treba ohraniti hladno križ.

Glede poseta jugoslovenskega poslanika Nešića je minister Burov dejal: «Prepričan sem, da bomo razrešili tudi to krizo in celo v kratkem. Ti atentati ne morejo in ne smejo resno ogroziti odnosov med obema narodoma. S svoje strani bo storil bolgarski narod vse, da se razreši situacija. Vendar pa bolgarska vlada ni v nobenem slučaju odgovorna za te dogodke. Upam, da bo tudi jugoslovenska vlada manifestirala svojo dobro voljo, da se med obema državama ohrani mir in da se še nadalje v istem pravcu gobjo težnje za zblizanje med obema narodoma.»

BUKAREŠT, 10. Kot poročajo bucareštanski listi, namerava romunska vlada prevzeti vlogo posredovalca med jugoslovensko in bolgarsko državo. V tem zmislu sta dobila romunska poslanika v Beogradu in Sofiji že tozadevna potrebna navodila.

RIM, 10. Današnji rimski listi se bavijo na prvem mestu z otvoritvijo prve nacionalne žitne razstave in govorom ministrskega predsednika. V zadevi jugoslovensko - bolgarskega spora se omejujejo po večini le na daljša poročila o razvoju spora. Izjemo tvori le «Giornale d'Italia» in pa «Tribuna».

«Giornale d'Italia» prinaša v svoji današnji številki kratko noto, v kateri pravi, da so nadaljnji dogodki dokazali, da je bilo popolnoma uместno njegovo pozivanje k previdnosti. Položaj se namreč tekom poslednjih dveh dni prav nič poslabšal, posebno ker se zanika vest o prekinjenju diplomatskih odnosov med jugoslovensko in bolgarsko vlado. Razumljivo je, da hoče jugoslovenska vlada naložiti odgovornost za poslednje dogodke bolgarski vladi. Kot pa je že opozoril, pravi list nadalje, je treba ono odgovornost za poslednje dogodke prej dokazati in šele potem naj se podvzamejo primerni diplomatski koraki. Tudi vesti o posredovalni akciji med Beogradom in Sofijo je treba zanikati. Gre se samo za prijateljske razgovore, pri katerih se pozivata obe stranki druga drugo, naj bosta umirjeni pri svojem postopanju.

Končno je treba, pravi «Giornale d'Italia» zanikati vesti o napovedanem skupnem koraku velikih držav v Beogradu in Sofiji. Ta korak bi v sedanjem trenutku ne bil nič kaj na mestu, kajti do sedaj ni še nikake nevarnosti za mir na Balkanu. Očividno je tudi tokrat mnogo vplivala na k. niko o teh dogodkih fantazija onih, ki radi ribarijo v kalnem. Nedvoumno obstoja na Balkanu mnogo nevarnih con in sedanjih dogodki so temu jasen dokaz, toda mrzlica alarmantnih vesti ni nič koristna za mir.

«Tribuna» pa prinaša daljšo poslanico inozemskega zastopstva Notranje macedonske revolucionarne organizacije. V tej poslanici navaja zastopstvo celo vrsto grozovitosti, katere so baje prizadeli Srbi Macedoncem. V poslanici sprejema macedonska organizacija nase odgovornost za vse atentate, ki so bili izvršeni v poslednjem času, in pravi, da so bili odgovor na teror, katerega izvajajo Srbi proti Macedoncem.

SOFIJA, 10. Za dne 15. oktobra je bilo sklicano izredno zasedanje sobranja in kralj Boris, ki se še vedno nahaja v inozemstvu, je brzojavno odobril sklepe vlade.

Vojna škoda na Goriškem

V «Edinosti» od 6. t. m. smo objavili po LVI. zvezku, ki ga je izdal Zvezni kreditni zavod za obnovo Benečij, statistične podatke o vojni škodi, ki so jo utrpele industrija in javne ustanove na Goriškem. Danes hočemo iz istega vira povzeman preglednice o škodi, ki je zadela kmetijstvo.

Na več nego eno mi ijaroda se ceni škoda povzročena poljedelstvu s tem, da so bila podrti kmetijski poslopja, da so se odnesli ali pokvarili stroji in drugi pripomočki, da so se uničili vinogradi, da so bila že izboljšana zemljišča zopet poplavljen, in da je bila odgnana ali je poginila vprezna in klavna živina.

Posebno hud je bil udarec okoli Gorice in Gradiške, kjer je bilo kmetijstvo temelj domačega blagostanja.

Sicer pa naj govoriijo število: V kanalskem sodnem okraju je znašala škoda: na glavnici (zemljišču) 7.084.256; na izgubljenem ali uničenem orodju 1.209.807; na izgubljenih ali uničenih zalogah 709.037; radi ostalega pridelovanja med vojno 3.242.658; radi stalnega zmanjšanja dohodkov 1.714.000; na uničeni živinoreji 964.711; skupno 14.924.469.

Goriški sodni okraj: zemljišče 19.335.912; izgubljeno ali uničeno orodje 4.669.864; izgubljene ali uničene zaloge 4.059.144; med vojno izostali pridelki 14.150.944; stalni zmanjšek dohodkov 3.777.000; uničena živinoreja 1.284.285; skupno 46 milijonov 877.149.

Ajdovski sodni okraj: zemljišče 1.495.291; izgubljeno ali uničeno orodje 461.586; izgubljene ali uničene zaloge 453.956; izostali pridelki 1.335.200; stalni zmanjšek dohodkov 335.000; uničena živinoreja 125.620; skupno 4.207.653.

V celotnem goriškem okraju je znašala torej skupna škoda 66.009.271.

Komenski sodni okraj: zemljišče 6.736.310; izgubljeno ali uničeno orodje 1.420.495; izgubljene ali uničene zaloge 904.699; izostali pridelki 2.031.380; stalni zmanjšek dohodkov 1.168.240; uničena živinoreja 296.410; skupno 12.557.534.

Sežanski sodni okraj: zemljišče 496.955.50; izgubljeno ali uničeno orodje 40.340; izgubljene ali uničene zaloge 145.247; izostali pridelki 1.540.880; stalni zmanjšek dohodkov 241.880; uničena živinoreja 4.934; skupno 1.469.766.50.

V celotnem sežanskem okraju skupna škoda 14.027.309.50.

Červinjski sodni okraj: zemljišče 5.574.826; izgubljeno ali uničeno orodje 693.020; izgubljene ali uničene zaloge 1.082.818; izostali pridelki 5 milijonov 450.657; stalni zmanjšek dohodkov 633.000; uničena živinoreja 851.299; skupno 14 milijonov 285.580.

Trški sodni okraj: zemljišče 8.203.816; izgubljeno ali uničeno orodje 2.700.920; izgubljene ali uničene zaloge 1.783.320; izostali dohodki 4.245.300; stalni zmanjšek dohodkov 1.329.000; uničena živinoreja 2.242.290; skupno 20.504.646.

V celotnem trškem okraju skupna škoda 34.790.226.

Gradiškanski sodni okraj: zemljišče 5.255.709; izgubljeno ali uničeno orodje 2.492.708; izgubljene ali uničene zaloge 1.067.750; izostali pridelki 4 milijone 12.656; stalni zmanjšek dohodkov 1.698.500; uničena živinoreja 1.394.020; skupno 15 milijonov 921.343.

Krmnski sodni okraj: zemljišče 10.034.127; izgubljeno ali uničeno orodje 1.647.530; izgubljene ali uničene zaloge 3 milijone 68.903; izostali pridelki 4 milijone 348.140; stalni zmanjšek dohodkov 957.600; uničena živinoreja 1.081.430; skupno 21 milijonov 134.630.

V celotnem gradiškanskem okraju skupna škoda 37.055.973.

Bovski sodni okraj: zemljišče 2.944.052; izgubljeno ali uničeno orodje 348.206; izgubljene ali uničene zaloge 261.405; izostali dohodki 645.341; stalni zmanjšek dohodkov 652.000; uničena živinoreja 246.008; skupno 5 milijonov 97.012.

DNEVNE VESTI

Vesti z Goriškega

Kobariški sodni okraj: zemljišče 5.577.055; izgubljeno ali uničeno orodje 367.444; izgubljeno ali uničene zaloge 493.187; izostali pridelki 1.782.721; stalni zmanjšek dohodkov 590.200; uničena živinoreja 564.171; skupno 9.374.778.

Cerkijanski sodni okraj: zemljišče 202.124; izgubljeno ali uničeno orodje 49.260; izgubljeno ali uničene zaloge 78.425; izostali pridelki 78.065; stalni zmanjšek dohodkov 18.200; uničena živinoreja 20.205; skupno 446.279.

Tolminski sodni okraj: zemljišče 7.921.113; izgubljeno ali uničeno orodje 721.370; izgubljeno ali uničene zaloge 359.588; izostali pridelki 1.265.496; stalni zmanjšek dohodkov 1.096.200; uničena živinoreja 736.420; skupno 12.100.187.

V celotnem tolminskem okraju skupna škoda 27.018.256.

Vsa goriško-gradišćanska dežela je potemtakem samo na poljedelstvu utrpela 178 milijonov 901.026.50 škode.

Politične beležke

Delovni program romunske zbornice.

Na zadnji seji romunskega ministrskega sveta je bilo sklenjeno, da se redno zasedanje parlamenta odpre dne 15. oktobra, dasi se je nedavno še sodilo, da se bo zasedanje pričelo šele 15. novembra, in to radi tega, ker se je domnevalo, da vlada ni še pripravila nikakega zakonskega predloga. Toda ta domneva je bila pač neutemeljena, kajti že pri prvih sejah bosta poslanska zbornica in senat razpravljala o zelo važnih predlogih. Senat bo razpravljal o zakonu glede uvedbe novega režima v ministrstvu za kult, a poslanska zbornica bo pretresala številne zakonske predloge, ki jih je pripravil finančni minister Bratianu. Med temi zakonskimi predlogi sta najvažnejša predloga, ki se tičeata ureditve javne predložitve računov in splošne reorganizacije finančnega ministrstva. O teh zakonih bo zbornica glasovala skupno s proračunom še pred Božičem. Ostali zakonski predlogi bodo predloženi zbornici tekotom januarja 1928.

Na isti seji ministrskega sveta je finančni minister obrazložil ostalim članom kabineta načela, na katerih namerava izdelati proračun za leto 1928 in je obenem naprosil svoje kolege, da bi mu olajšali to nalogo s tem, da kolikor mogoče znižajo kvote v posameznih resortih.

Priprave za otvoritev madžarskega parlamenta

Madžarski ministrski predsednik grof Bethlen se je te dni vrnil v Budimpešto in je zopet prevzel državne posle od ministra dr. Vassja, ki ga je nadomestoval v njegovi odsotnosti. Kmalu po povratku se je grof Bethlen sestal z različnimi političnimi osebnostmi, predvsem z grofom Apponyjem in Telekijem. S prvimi se je razgovarjal o poslednjih dogodkih v Zenevi, o katerih mu je grof Appony podal natančno poročilo. Z grofom Telekijem se je min. predsednik razgovarjal o znani aferi potvorenje Padéologueove note. Madžarski politični krogi si niso še na jasnem, kako se grof Bethlen izogne tej škandalozni aferi. V splošnem pa prevladuje mnenje, da je bila vsa akcija s potvorenjem note izvedena z namenom, da se pomore znani akciji lorda Rothermea. Njeni povzročitelji pa niso računali, da bo cela zadeva imela tako dalekosežne posledice in da se bo iz nje izcimil položaj, iz katerega ni tako lahko najti izhoda. Vsekakor je ta neuspeh škodoval akciji lorda Rothermea. V političnih krogih se zavedajo težavnosti položaja, zato je vladna večina sprožila zahtevo, naj vlada sama spravi to vprašanje pred parlament in tako omogoči razpravo o tem skandalu, ker bi sicer opozicija gotovo spravila stvar na dnevni red. Nekateri so pa mnenja, da bi bilo najbolje, ako bi ministrski predsednik govoril o aferi v klubu vladne stranke in jo tako likvidiral, ne da bi se o nji razpravljalo v zbornici. Ker pa v takšnih zadevah odločuje grof Bethlen sam, se sedaj še ne more soditi, kako bo sitna afera likvidirana.

Program dela zbornice je v glavnem že pripravljen. Kot predlog bo predložen parlamentu zakonski načrt za zavarovanje upokojencev in invalidov. Nato bo parlament razpravljal o organizaciji borze dela, o omejitvi pravice do stavke v okviru zakona ter o vseh tozadevnih prashaanjih. Končno vlada pripravlja ustanovitev socialno-politične komisije, ki jo bodo tvorili izvedenci v socialno-političnih vprašanjih.

Preganjanje komunistične opozicije v Sibiriji

Centralni odbor komunistične stranke nastopa proti opozicijskemu na vseh, posebno v Sibiriji, mnogo bolj odločno, nego proti onim, ki prebivajo v Moskvi. To postopanje bi se dalo utemeljiti s tem, da med pode-

želskimi opozicionalci ni takih odličnih osebnosti, kot so na pr. Trocki in drugi, katerih izključitev iz stranke pač ne bi ostala brez posledic.

V teh dneh je podal predsednik sibirskes nadzorstvene komisije v Irkutsku plenumu komisije v Irkutsku referat o delovanju irkutskih opozicionalcev. Komisija je ugotovila, da opozicionalci neglede na to, da so se obvezali opustiti svoje nadaljnje separatistično delovanje, še vedno nadaljujejo svojo kampanjo proti komunistični stranki. Predsednik Kalašnjikov je v svojem referatu nazval to postopanje sibirskih opozicionalcev »novo varanje stranke«.

Sibirski opozicionalci so v glavnem razširjali nezakonite brošure in izjave voditeljev komunistične opozicije in irkutskaja opozicionalna skupina je priredila celo javno nabiranje prispevkov za objavljanje in izdajanje tajnih dokumentov.

Nadzorstvena komisija je strogo preiskala in proučila delovanje sibirskes opozicije in je dognala njeno krivdo. Predvsem je obtožila opozicionalce, da so razširjali govore Zinovjeva, ki jih je on imel na zasedanju plenuma osrednjega izvrševalnega odbora komunistične stranke v avgustu tekočega leta.

Dne 9. septembra so sklicali sibirski opozicionalci zborovanje, na katerem se je sestavil načrt za nadaljnjo borbo proti Stalinski skupini in osrednjemu izvrševalnemu odboru komunistične stranke, ki ga tvorijo po večini pristajali Stalina. Sibirskaja opozicija se ni omejevala pri svojem delovanju samo na Irkutsk, marveč ga je poskušala razširiti tudi na druga sibirskaja mesta, tako tudi na Verhnejudinsk, kamor se je bil odpravil komunist Anučin, da pridobi opoziciji nove privržence s pomočjo znanih agitacijskih sredstev — tajnih dokumentov, ki so kompromitirali vlado in vodstvo komunistične stranke v Moskvi.

Glasom pričanja policijskih organov se je večina opozicionalcev trudila, da prikrije svoje delovanje. Sprito tega protivladnega delovanja je bilo v Irkutsku izključenih iz komunistične stranke osem odličnih članov sibirskes opozicije, med njimi Makušev, Anučin, Korotkov in drugi.

Pariška društva in klubi

Kot piše milanski list »Secolo«, je Pariz sedež nebroj čudnih klubov. Tako se na pr. tam nahajajo klub »nesrečnih zaljubljenec«, v katerem se zbirajo tudi žrtve nesrečnega zakona. Mlade Parižanke so ustanovile »klub zakona-željnih« in v njem si zbiraajo krog sebe svobodne, ločene može in vdovce. Člani kluba imajo svoj znak: majhen srčast trak zelene barve. Društvo objavlja v listih oglase, da si pridobi nove člane, in pod rubriko ženitbenih ponudb je tudi mnogo malih oglasov tega kluba. V poslednjem času je dobilo to društvo konkurenta. Neki svečenik prireja v poslednjem času za svoje svobodne ovce obeh spolov »five o'clock thea«. Vabila na te čajanke nisojso geslo: »Rastite in množite se!« V Parizu je tudi društvo »za dolgočaske«. Njegove članice so po večini starejše ženske, ki protestirajo dosledno na vsakem svojem sestanku proti modi kratkih las. Nadalje obstoja »Zveza pešcev«, katere člani so krvni sovražniki avtomobila. Ima pa tudi to društvo velikega nasprotnika: V Parizu gre številno šoferjev v stotisoče! Parižani imajo poleg svojega parlamenta, svojih konferenc in kongresov še svoj »Debatni klub«. In končno klub, katerega član more postati le oni, ki se upa s padobranom skočiti iz višine 1000 metrov na tla.

Drobne vesti

Knjižnice v romunskih vojašnicah

Kakor poročajo romunski listi, je dijaško udruženje v Oltejniju darovalo te dni dvema tamšnjima polkoma dve veliki knjižnici. Ta vrgled bodo posnemala tudi druga dijaška udruženja, tako da bo v doglednem času sleherni romunski polk imel svojo knjižnico. Listi hvalijo to inicijativo dijakov in izražajo upanje, da bodo romunski vojakji imeli od nje velike moralne koristi, kajti do sedaj so večinoma slabo izrabljali prosti čas, ki bi ga bili lahko posvetili koristnemu študiju.

Položaj poljskih del v Juljski Krajini

Na drugem mestu poročamo o govoru načelnika vlade povodom otvoritve prve žitne razstave v Rimu. Med svojim govorom je on. Mussolini prečital tudi poročila ravnateljev kmetijskih potovalnih šol o položaju poljskih del v posameznih pokrajinah. Iz tržaške pokrajine je prispelo sledeče poročilo: Priprave za setev napredujejo normalno z uporabo tehničnih sredstev v ne manjši meri kot lani.

Iz Gorice: setev žita se vrši normalno. Predvideva se povečanje obdelane površine za 15%. Uporablja se izbrana semena in gnojila; nakup poljedelskih strojev radi propagande narašča. Agrarni kredit je zadosten za zadovoljitev povpraševanja.

Vprašanje tržaškega vodovoda

Včeraj predpoludne so prispeli v Trst kom. inž. Fantoli, rektor milanske politehnike, in inž. Forli in Ganassini, ki so člani komisije, katere ima proučiti načrte za bodoči vodovod, s katerim naj bi se končno rešilo pereče vprašanje preskrbe Trsta s pitno vodo.

Po svojem prihodu se je podala komisija takoj v mestno hišo, kjer je bila sprejeta od potestata gr. uff. Karla Arch. Sklenjeno je bilo, da se podajo izvedenci se isti dan k izvirkom in na teren, da proučijo na licu mesta načrte, ki jih je določila občinska uprava.

Med izvirki sta najglavnejša gornji Timav in Bistrica, kamor se je komisija podala včeraj popoldne v avtomobilu. Spremljali so jih federalni tajnik inž. Cobol, ravnatelj občinskih vodovodov inž. Perco in sekijski načelnik dr. Nicolich.

Komisija bo izdelala svoje poročilo še tekom tega meseca in ga bo predložila občini. Poročilo se bo nanašalo le na tehnično stran vodovodnega vprašanja brez osira na vprašanje finančne narave.

Enciklika o nacionalizmu

Potruje se vest, ki smo jo objavili že pred dnevi, da bo izdal papež Pij XI. 28. oktobra encikliko o francoskem nacionalizmu in o nacionalizmu sploh.

Iz tržaškega življenja

Tragičen konec izleta s motornim kolesom

V nedeljo popoldne se je dogodila v Zavljah huda nesreča, ki je imela tragične posledice. Okoli 17. ure je vozilo po tamonjni glavni cesti motorno kolo, ki ga je vodil 27-letni livar Marijan Bonamici, stanujoč v Šklednju št. 628; za njim je sedel njegov prijatelj, 28-letni delavec Stefan Burolo. Mladeniča sta se bila podala zjutraj na izlet v Istro in sta se vračala v mesto. Ko je Bonamici, ki je vozil z veliko brzino, dospel na ovinek v bližini železniškega mosta, mu je privozil nasproti javni avtomobil, katerega je vodil šofer Vincenc Tandoi. Da bi se ognil motornemu kolesu, ki ga je že od daleč zapazil, je Tandoi zavil kolikor mogoče na kraj ceste in obenem začel voziti zelo počasi. Toda kljub temu se Bonamici, ki je radi prevelike brzine očitno izrabil oblast nad motokiclom, ni utegnil ogniti avtomobilu; tresel je vanj s tako silo, da je radi sunka zletel s sedla in butnil z glavo ob avto, dotičim je motokicel odletel proti drevesu ob cesti. V avtomobilu se je peljal tržaški zdravnik Renato Gandusio, ki je takoj priškolil na pomoč nesrečnemu motokiclistu; dognal je, da je siromak zadobil smrtno nevarne poškodbe; poleg drugih številnih ran na raznih delih telesa je imel tudi zdrobljeno lobanjo. Burolo pa je izkupil bolj poceni; zadobil je le nevarne poškodbe in praske na nogah. Zdravnik in šofer, ki sta ostala nepoškodovana, sta položila nesrečnega Bonamicija v avtomobil ter ga prepeljala v mestno bolnišnico. Toda kljub prizadevanju zdravnikov je siromak včeraj v prvih jutranjih urah izdihnil.

Burolo, ki se je pozneje zatekel v bolnico, je bil prepuščen domači negi. Okreval bo v 8 dneh.

Drugi slabo končan izlet s motornim kolesom

V nedeljo zvečer je prišel iskat pomoči v mestno bolnišnico 50-letni težak Fran Paulich, stanujoč v ulici Antoneuri št. 33; dal si je izlečiti številne poškodbe in praske na raznih delih telesa, o zdraviljive v približno 10 dneh. — Mož je povedal, da ga je popoldne njegov svak povabil na izlet s motokiclom v Umag, kjer sta se ustavila do pozne ure. Ko sta se vračala, se je medpotoma na nekem ovinku motorno kolo prevrnilo in pri tem se je Paulich pobil na naveden način, dotim je njegov svak ostal nepoškodovan.

Avtomobilska nezgoda

Včeraj zjutraj okoli 6. ure se je pomikal po ulici F. Severo proti Opčinam avtomobil, v katerem so sedele štiri osebe, med njimi 23-letna Jolanda Violin, stanujoča v ulici C. Battisti. V bližini vojaške bolnišnice je privozil za tem avtomobilom drug avto, ki je prvega

prehitel in vozil nekaj časa pred njim. Nato se je nenadoma ustavil in zavil v neko garažo. To je iznenadilo šoferja prvega avtomobila; čeprav je naglo stisnil zavore, se je njegov avto zaletel v drugega. Sinek je bil tako močan, da je Violinova butnila z glavo ob šipo pred njo ter se pr tem pobila po obrazu. Morala se je zateči v mestno bolnišnico, kjer je dobila potrebno pomoč.

Razne nezgode

36-letni mehanik Josip Rabach, stanujoč v ulici Scuole nuove št. 19 je hotel včeraj popoldne menjati neko parovodno cev na parniku »Gilda«, zasidranem v prosti luki V. E. III. Ker mu je delovodja zagotovila, da je dotok pare v cev zaprt, jo je Rabach brez skrbi odvil. Toda komaj je to storil, je para puhnila v veliki množini iz cevi ter ga hudo oparila po nogah. Nesrečni mehanik je dobil prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje, ki so ga telefonično poklicali na lice mesta, nato je bil prepeljan v mestno bolnišnico, kjer se bo moral zdraviti najmanj dva tedna.

Pri delu v prosti luki Duca D'Aosta se je včeraj popoldne nesrečil 25-letni podajač Ivan Ferfolja, stanujoč v baraki gradbenega podjetja Chiesa v isti prosti luki. Ko je v družbi nekaterih tovarišev obračal na pomolu št. VI., ki ga delj časa popravljajo, vagonček z izkopanim materialom, se ni pravočasno umaknil, radi česar ga je vagonček zadel v glavo, tako da je siromak zadobil dve dolgi do kosti segajoči rani na čelu. Na lice mesta je bil poklican zdravnik rešilne postaje, ki je podal Ferfolji prvo pomoč ter ga dal nato prepeljati v mestno bolnišnico.

Včeraj popoldne je prišel iskat pomoči v mestno bolnišnico 22-letni podajač Vincenc Chioris, stanujoč v ulici Giuliani št. 12. — Mladenček je pri delu v kurilnici na glavnem polodvorju prišel po nesreči z desno roko pod kolesa lokomotive, ki so mu deloma zmečkale tretji prst. Zdravit se bo moral kake tri tedne.

Trije neznamni požari

V nedeljo so imeli mestni gasilci precej nemiren dan. Okoli poldne je bila njihova pomoč potrebna v Zavljah, kjer se je na neki gmajni iz neznanih vzrokov vnela uvela trava. Delati so morali nad eno uro, da so pogasili požar. Okoli 16. ure so morali gasilci pohiteti na Opčine, kjer se je vnela suha trava in grmovje na neki gmajni v bližini železniške postaje. Tu so imeli dokaj težaven posel, kajti radi močnega vetra se je bil ogenj zelo razširil. Delali so do 19. ure, a komaj so se vrnili v mesto, jih je že čakalo drugo delo. Morali so pohiteti v Barkovlje, kjer se je vnelo grmovje ob železniški progi. Po enournem delu je bil tudi požar, ki ga je najkraj zanetila iskra kake lokomotive pogasjen.

Tržaško sodišče

Poneverba, sleparija in druga taka »roba«.

Edvard Pick bivši pomorski kapetan paroplovne družbe »Adria« v Reki, je stal včeraj pred tržaškim sodnim dvorom, obtožen poneverbe v znesek 450 lir in ponaredbe zadolžnice z imenom Matej Kandig, ki je kuhar na parniku »Hercegovina«. Vrhutega je Pick tujez in je zanemarljivo dolžnost predstavit se tukajšnjim oblastvom, da se mu dovoli bivanje v Italiji.

Pick pravi, da s tem, da si je pridržal 450 lir, ni zagrešil ničesar. Bil je namreč pooblaščen od tvrde De Verdis, pri kateri je sedaj zaposlen, da sam sklepa male kupčije. To bi vrglo tudi obtožbo ponaredbe. Kar se tiče državljanstva, pravi Pick da je iz Reke in da se je potemtakem smatral vedno za italijanskega državljana. Eden izmed njegovih sinov je celo padel v vrstah d'Annunzijevih legijonarjev.

Gospod Albert De Verdis, imetnik omenjene tvrde, potrdi v vsem izjave obtoženca.

Braniil je obtoženca odvetnik Zennaro.

Sodišče je oprostilo Picka vseh obtožb, razen tiste, ki se tiče prijave oblastem, radi katere ga je obsodilo na 7 dni zapore. Obtoženec je to kazen že prestal.

Kor se je zoperstavljal oblasti.

Star znanec tržaške sodnice in skokorda stalen gost v tržaških porih je stal včeraj v jetniški obleki pred tržaškim sodnim dvorom. Je to Ivan Sulligoi, nešteterkrat predkaznovan prijatelj tujeje blaga, ki je včeraj moral odgovarjati sodnikom radi zanj precej nenavadnega zločina. Dne 4. oktobra ga je namreč ustavil železniški miličnik Justin Bini in Sulligoi se mu je takoj postavil po robu, ga začel suvati in kričal: »Ako ne misliš jenjati, te ubijem in vržem na železniški tir!«

Sulligoi pravi, da je bil tistega dne pijan in da se ne spominja ničesar.

Miličnik Justin Bini potrdi obtožnico v vsem obsegu in priča Emanuel Piccolini potrdi, da je Sulligoi bil usodnega dne vinjen.

Braniil ga je uradno odvetnik Camillo Pollicucci.

Sulligoi je bil obsojen na 40 dni zapore.

Goriške mestne vesti

Jesenski izpiti na trgovski šoli

Odpustni izpit na trgovski šoli so napravili sledeči dijaki: Viljem Cotic, Emil Zavavlav, Ivanka Cebokli ter Milka Gomišček.

Izpit za prestop iz prvega v drugi razred so napravili. Izidor Cuder, Emil Komel, Josip Zenko, Alojz Makuc, Moora Fonzari ter Albina Kos.

Izpit za v prvi razred je poleg drugih napravila tudi Vida Zafred.

Na kraljevem trgovskem inštitutu so napravili izpit:

Iz 2. razreda je napravil izpit za prestop v 3. razred Vlado Močnik. Iz 1. razreda v 2. pa so bili na podlagi položenega izpita puščeni: Ivan Bevk, Dušan Hreščak, Milan Hreščak, Vili Prencis ter Vida Ferlat.

Iz pripravnic so bili pripuščeni v 1. razred še sledeči učenci: Boris Gorjup, Nada Bitežnik, Vida Vanda in Ljudvik Horjak.

Obenem so naznanila, da se prične šolski pouk za leto 1927-1928 dne 17. oktobra t. l. ob 8. uri zjut.

Učenci, ki so izdelali in mislilo še nadalje obiskovali šolski pouk, na trgovski šoli, morajo to naznaniti osebno ali pa potem pisma najkasneje do 12. t. m. tajništva šole.

Cenik najvažnejšim jestvinam v prodaji na drobno.

Izšel je cenik najvažnejšim jestvinam v prodajo na drobno, veljaven od 8. do 21. oktobra 1927 na goriškem trgu. Cene so sledeče: riž boljše vrste L 1.80; navaden riž L 1.60; domača presejana rumena koruzna moka L 1.20; navadna koruzna moka L 1.20; navadna koruzna moka slabše vrste L 1.—; fine testenine L 2.80; sladkor v kristalih L 6.80; slanina domača L vrste L 9.00; ameriška slanina L 8.40 mast L 8.40; semensko olje (Winter) L 5.80 liter, semensko olje fino (zlatlo) L 6.40; oljčno olje (navadno) L 10; oljčno olje (prve vrste) L 11.—; najfiniješe olje L 12.—; kolonialna kava (Mina) L 21.60 kg. Letošnji fižol L 2.20; lanski fižol L 1.60; nov krompir L 0.60; paradiznikova konzerva L 4.50; mleko prineseno na dom L 1.10; oglje iz bukovca lesa od L 50—55 kvintal; drva prinesena na dom od L 16.— do L 18 kvintal.

Nesreče in nezgode

Zeleni križ je tekom sobote in nedelje prepeljal v mestno bolnico sledeče ponesrečence:

Karla Fiegla, šestnajstletnega mladeniča iz Solkana, ker se je ranil v prst in v žilo na desni roki z bodečo žico.

Alfredo Uršič, osemnajstletno mladenko iz Bukovice. V Podgori, kjer je uslužbena v tovarni se je pri delu ranila na levi nogi. V pozni večerni uri, ob 22. uri jo je zeleni križ prepeljal v mestno bolnico.

Jožefa Populina, 28-letnega, stanujočega v ulici Trieste št. 50. Pri delu na Svetogorski postaji je zadobil več notranjih poškodb ter rano na levi nogi.

SKLEPI UPRAVNEGA ODBORA GORIŠKE POKRAJINE

Iz seje od 6. oktobra 1927.

A) Zadeve, ki so se odobrile brezpogočno:

Vogrsko: Prispevek za državni zdravniški patronat.

Grgar Vogrsko: Prispevek za goriški kmetijski urad.

Vogrsko: Prispevek Udruženju pohabljenecv in vojnih invalidov.

Podraga: Gradnja mostu čez hudournik Močivnik.

Podkraj: Podraga: Davek na živino.

Lokavec, Kobarič, Miren: Obrtni in trgovski davek za l. 1927.

Erzelj, Banjšice: Povišek davka na živino.

Ustje, Vrhpolje, Kobarič, Trnovo, Idriška: Prispevek Udruženju samobitnih činiteljev.

Ozeljan, Grahovo, Ponikve: Letni davek na licence.

Koško: Stavbeni red.

Grahovo, Gaborje: Obrtni davek in pristojbina na patente.

Gorica: Poenostavljenje cenika za javne tehnice.

Lokavec, Orničje: Nov cenik za užitnino.

Miren: Družinski davek za l. 1927.

Deželna uprava: Sprejem vojne odškodnine za deželni muzej.

Vrtojba, Volče: Prispevek za letalo.

Ročanj: Povišek užitnine za eno četrt.

Deželna uprava: Sprejem vojne odškodnine za pokrajinsko knjižnico.

Kobjeglava: Davek na napise.

Gaborje: Davek na vozila in sluščinad.

Rihemberg: Dovolitev podpore za bolezen uradnika Josipa Birse.

Čokovnik: Pristop k ustanavljanju čemusu se konsorciju za goriški kmetijski urad.

Kanal: Davek na vojaške poti.

B) Zadeve, ki so se odobrile pod določenimi pogoji.

Vogrsko: Proračun za l. 1927.

Trnovo pri Gorici, Sovodnja, Idriška, Spodnja Idrija, Ozeljan: Prispevek Udruženju samobitnih činiteljev.

Ajdovščina, Kamnje, Gojače, Vrtojba: Nov užitniški davek.

Ponikva: Prispevek za letalo.

Čokovnik: Prispevek državnemu patronatu za socialna udruženja.

Erzelj: Davek na napise.

C) Zadeve, ki so bile sprejete:

Vrtojba: Rekurs stavbene zadruge pri obrtnemu davku in davku na patente.

D) Zadeve, o katerih se je izreklo ugodno mnenje.

Gorica: Nakup nepremičnin od kontese Elvire Attems.

Gorica: Sprejem dedščine Jakoba Trombette v prid deškemu zavodu.

Skrilje: Občinska komisija za trgovino: Odpust kavcije Mariji Volič.

Opatjeselo: Odpust kavcije Avgustu Pahorju, Amaliji Maraš, Mariji Ferletič, Alojziji Pahor, Rozaliji Ferletič in Antonu Pahorju.

Orničje: Družinski davek.

E) Zadeve, ki so se odločile:</

prevelika, da bi nam mogla kaj povedati, zanimiva pa postane pri primerjanju z drugimi številkami. Hitri razvoj bogastva Združenih držav prikazuje sledeče številke: narodno premoženje je znašalo l. 1900 90 milijard dol., l. 1916 pred vstopom v svetovno vojno 186 milijard, l. 1922 320 milijard, za sedaj po petih letih bi pa bila vsota tudi že znatno višja. Daleč za Združenimi državami sledi glede bogastva Anglija z 130 milijardami dolarjev. Narodno premoženje Nemčije se ceni l. 1922 le na polovico onega pred vojno, to je 40 milijard dolarjev. Francija ceni višje, in sicer l. 1925 60 milijard dolarjev, in Italija 120 milijard zlatih lir oziroma 23 milijard dolarjev.

Zanimive so tudi številke o izrabljenih in neizrabljenih vodnih silah. Vodne sile so v dosti krajih nadomestilo za premog in je pomankanje istega posebno pri nas pospešilo uporabo vodnih sil. V letu 1924 imamo sledeče številke v milijonih (v konjskih silah):

	razpolož. uporablj. vod. sile	vod. sile
Združ. države	65	13
Juž. Amerika	54	1
Evropa	67	12
Azija	70	2
Afrika	200	skoro nič

okoli 500 30
Vodne sile v posameznih evropskih državah so pa razdeljene tako le:

	10	2
Norveška	8	1½
Švedija	8	—150.000
Rusija	5½	2
Francija	4	2
Italija	2	1
Nemčija	1½	—200.000
Avstrija	2.2	—168.000
Jugoslavija		

Ker pa je ravno v zadnjih letih napredovanje v izrabljanju vodnih sil jako znatno, bi bile številke izrabljenih sil že prej višje. — Vsekakor imajo tudi tukaj Združene države vodstvo daleč spredaj, saj so izrabile dosedaj več vodnih sil kot vsa Evropa skupaj.

Hermann Sudermann

Dne 30. septembra je obhajal svojo sedemdesetletnico eden največjih nemških pisateljev in dramatikov Hermann Sudermann. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja so ga kot dramatika v nebo povzdigovali, okrog zatona stoletja pa so se množili glasovi, ki so Sudermannu odklekali vsak večji dramatični talent. Po prevelikem in nezasluznem povzdigovanju se rado zgodi, da delajo človeku krivico ravno v nasprotni smeri da mu še tisto vrednost nočejo priznati, ki jo v resnici ima. In to se je baš Sudermannu v polni meri pripetilo. Danes pa je v tem oziru že mnogo boljše, pojavilo se je čistejšo razumevanje njegove osebnosti in njegovih del, ki ga bo postavilo na piedestal, ki ga v resnici zasluži.

Pisatelj je bil rojen dne 30. septembra l. 1857. v Matziken-u na Vzhodnem Pruskem. Vse svoje dela polno življenje je prebil Sudermann v glavnem mestu Nemčije, v Berlinu. Kot dramatik je stopil posebno v svet tedaj, ko so igrali njegovo dramo "Cast" in so ga precej let imenovali skupno s Hauptmannom, dasi je umetniško manj vreden kot prvi. Znano so tudi druge njegove drame, v slovenščini "Konec Sodome", in "Tiha sreča"; Posebno zadnjo so pri nas že mnogo igrali. Vendar pa se zdi, da je njegova glavna sila v romanih. "Gospa Skrb" je eden njegovih prvih romanov, ki mu je dal svojo posebno črto in je bil svoj čas eden najbolj čitanih nemških romanov; še danes ga pritevajo Nemci med prve umotvore pripovedne umetnosti. Pozneje je še napisal romane: "Moja steza", "Zenitovanje Jolante", "Bilo je", "Visoka pesem", "Litavske novele" in "Nori profesor". V vseh teh romanih najdemo sijajen način pripovedovanja, ki je prost vseh izumetničenih formalnosti, kot ga srečujemo pogosto pri drugih pisateljih.

Teh romanov ni seveda še noben preveden v slovenščino. Zanimivo je, kako piše v "Literarische Welt" o Sudermannu neki mlad nemški pisatelj, ki je Sudermannu obiskal:

"Mladi pisatelj ve samo to, da je bil Sudermann dne 30. septembra 70 let star. On ve dalje še to: Sudermann je med redkimi, katerih knjige se tiskajo na stotine izvodov, katerega drame se igrajo po stokrat zaporedoma. Le malo njegovih knjig je bral, ena izmed njih — Gospa Skrb — mu je ostala še v dobrem spominu. Sicer pa se mu zdi vse, kar od tega moza v roke vzame, suho, mrzlo, ne zdi se mu ga vredno brati. Toda on je prišel že od generacije svojega očeta zgodovinsko trdno sodbo: Ta Hermann Sudermann ni tak pesnik, da bi ga bilo treba resno jemati..."

Nato opisuje pisatelj, kako se je odločil, da jubilanta obišče. Skrita vas. Mnogo vode. Maiben gradič je tam. Že trideset let biva tu Sudermann. Prijazno ga pozdravi. Jubilant je pravi tip gostoljubja. Njegovo posestvo je lepo; v tridesetih letih je napravil pravi južni vrt iz njega. Spomini njegovih potovanj leže raztreseni vsepovsod. On rad mnogo izprašuje. O vsem. O novem življenju, o revoluciji, o Rusiji, o težavah modernega časa.

Končno o najnovejši literaturi.

Mladi pisatelj piše nato, kako je prišel brati najnovejši Sudermannov roman, ki je poln osebnih likovnih konfliktov. Nekaj časa se je vpraševal: Ali ni tako zastavljene problemov prav za prav moderna knjiga? In čemu ga zavračamo? Po dvajsetih straneh pa je začela glava zopet misliti: Po petnajstih straneh je bral počasneje, nato je nehal brati; nič ni bilo na knjigi, kar bi ga privlačevalo, nič, kar bi ga odbijalo, kakor da bi ljudje, ki jih Sudermann opisuje, živeli brez krvi? —

To je mnenje moderne Nemčije o tem sedemdesetletniku, ki ima pač marsikaj dobrega na sebi, dasi vse, kar je napisal, ni trajne umetniške vrednosti. F. B.

Modrost

Indijska pripovedka. Spisal Franc Karel Endres. Prevedel D. B.

Nekoga lepega večera je sedel modrijan na robu oaze in gledal v brezmejno puščavo ter v daljino, bleščečo se zvezdnato nebo. Premišljeval je globoko misel, s katero se je več tednov pečal in katere rešitve ni mogel najti. Tedaj pa je na srebrnih perotih noči pristopila k njemu rešena misel.

Modrijan se je nasmehljaj in se z njo poigral, jo izoblikoval in moč njegove domišljije je umislil vahnila življenje. Kakor bi govoril živemu bitju, je govoril tedaj misli: "Tukaj si torej. Pojdi med svet in si pridobi človeška srca." Morda je bilo to delo demona puščave ali pa veliko veselje modrega moža: misel je namreč nenadoma zadobila postavo lepega mladeniča, kateri se je poklonil starcu in ga nagovoril: "Da, oče modrosti, šel bom v svet in se bom naselil v srca ljudi."

Ker pa je bil modrijan tudi pesnik, kot so vsi pravi modrijani med ljudmi pesniki, se ni prav nič čudil, da je misel zadobila človeško postavo. Ni se prestrašil prikazni, temveč jo je opazoval z velikim dopadanjem in veselimi ponosom.

"Otrok moj," je rekel, "lep deček si in ugajal boš ljudem. Samo tvoja obleka ni privlačna. Obleči te moram v lepo in bleščečo obleko. Veš, ljudje gledajo samo na zunanost. Oni nimajo zmožnosti videti skozi obleko."

Mladenec pa se je nasmehal: "Pusti, naj odidem, oče! Zelo se mi mudi. Ljudje bodo že spoznali, da sem leporastel, pogumen in dober!"

Tako je rekel in odšel, ne poslušajoč modrijana, ki ga je prosil, naj počaka še toliko, da mu prinese lepo obleko.

"Pojdi torej, misli!" je rekel modrijan.

In naslednjega leta je zasledoval vplivanje misli na ljudi. Bilo je zelo majhno in vsakega drugega je močno razočaralo. Toda modrijan je vedel, da je samo ubožna obleka temu kriva.

Zopet je prišel lep večer, ko je modrijan sedel na robu oaze in gledal v neskončno puščavo ter se oziral po daljnem, bliščem se zvezdnatemu nebu.

Mislil je na svojo misel in si želel, da bi se vrnila. Že je stal pred njim mladenič.

"Kako se ti je godilo med ljudmi?" ga je vprašal modrijan. "Zelo slabo, oče. Nisem družaben. Moja obleka je preborna. Ljudje pravijo: 'To naj bo resnica, ko nosi tako slabo obleko.' Ljudem nisem prav nič imponiral. Smatrali so me za huračar."

Umaknil se je v svoj šotor in prinesel iz njega lepo s škriatom obrobjeno obleko.

"Obleči to, moj sin, in pojdi in pojdi vnovič med svet!"

Mislil pa se je nasmehljaj: "Zgubil sem vse veselje. Ostanem pri tebi. Pošlji samo obleko v svet. Saj bo tudi ona zadostovala."

Modrijan je postavil obleko koncu, ji posadil na vrh lep, bliščet turban in ji obesil svitlo sabljico.

ljo ob bok. Nato je izpregovoril čarobno besedo in obleka se je jela premikati kot človek.

"Pojdi, obleka, in osvoji si srca ljudi!" je rekel modrijan. In obleka je odšla.

Že čez leto dni je bil izvanreden uspeh dosežen. Modri mož je postal slaven. Iz vseh dežela so prihajali učenci in učenjaki na obisk. Kalif ga je imenoval za svojega dvornega modrijana in mu nakazal veliko letno plačo.

Modrijan je vse to molče sprejel. Napisal pa si je v knjigo, v katero je zapisoval vse svoje življenjske doživljanje, tak stavek:

"Obleka dela ljudi. Že to je slabo; toda da obleka dela tudi misli, to je še najslabše!"

RAZNE ZANIMIVOSTI

Strojepisna zadavljena

V velikem londonskem parku Richmondu je našel čuvaj v zgodnji jutranji uri v praprosti truplo 21-letne strojepisne Kostance Oliver. Dekle je bilo zadavljeno z ruto. Praprostiše je bilo poteptano, obleka dekleta raztrgana, njen dežnik polomljen, po obrazu so se poznale praske in odrge. V travi so se poznali sledovi avtomobila. V bližini je našla njena torbica s stenografično pisanim dnevnikom. Policija zasleduje zločinca.

V blaznosti

V delavnici topničarske šole v Varšavi na Poljskem sta skupaj pri eni mizi delala inženirja Lobodovski in Kinc. Bila sta si najboljša prijatelja in že deset let sta delovala skupaj na istem zavodu. Nenadoma je vzel Lobodovski revolver in ustrelil svojega prijatelja in tovariša. Nato je še sam sebe počil. Ugotovilo se je, da je napravil ta čin v hipni blaznosti.

Preizkušnje kemičnih vojnih sredstev v Varšavi.

Na pobudo Zveze za obrambo države je bil prirejen minulo nedeljo v Varšavi enodneven manever ki naj bi poučil prebivalstvo o modernem vojskovanju s strupenimi plini. V ta namen se je utaboril na Sasekem trgu oddelek vojaštva, opremljen s posebnimi pripravami, ki so začele razvijati oblake gostega dima, ki je v malo minutah pokrilo celo taborišče. Ta poizkus naj bi dokazal, kako se je treba braniti pred napadi sovražnih letal. Glavne vaje pa so se vršile popoldne na varšavskem letališču, kjer je bila uprizorjena pravcata bitka s kemičnimi sredstvi. Teh vaj so se udeležili številni oddelki pehote, konjenice, težkega in lahkega topništva. Vajam je prisostvovalo preko 100.000 oseb, ki so doživele neprijetno presenečenje; v dokaz, kakšna je vojna s plini so letalci spustili na množico pline, ki povzročajo jok, oziroma močno solzenje. Uspeh tega originalnega dokaza je bil presenetljiv: v par minutah je bilo letališče popolnoma izpraznjeno.

Nesreča prihaja redkokdaj sama

V Massi je prišel kmet Viola pod avtomobil. Naložili so ga takoj na nosilnice in ga odnesli v bolnišnico. Na tej poti ga je spremljala njegova žena, ki je naročila svojemu očetu, naj pazi doma na svoje vnuke. Toda vnuki so kmalu zbežali staremu očetu, kakor hitro so se prepirali, da ni doma ne očeta ne matere. Nenadoma je pa bil hlev v plamenu. Stari oče je hitel, da reši iz hleva živali. Pozneje sta se našla dva otroka pod streho, seveda mrtva, trupla sta bili popolnoma žgani, v rokah sta imela domače zaj-

ce, ki sta jih hotela rešiti iz gorečega hleva.

Rekord v ločitvi

Eden in dvajset letna dama Flossie Sullivan iz Sioux City (Jowa, Združene države Severne Amerike) se je pravkar že petič ločila. Poročila se je s štirinajstim letom, dve leti pozneje se je ločila od prvega moža, ker jo je ta pretepal. S šestnajstim letom se je poročila drugič, a tudi ta zakon se je končal z ločitvijo, sledili so drugi zakoni in druge ločitve in te dneve je gospa Sullivan, čeprav še v najlepši letih, obhajala svojo peto ločitev.

Obsojenec obešen

V petek ob šesti uri zjutraj je bil obešen v Olomucu (Čehoslovaška) bandit Martin Lecian, ki je še pred dobrim tednom skušal zbežati iz ječe. Lecian je bil obsojen radi več zločinov. Bil je dvakratni morilec in štirikratni ubežnik. Znan je bil pod imenom "strah Moravške". Kot zadnjo željo pred obešenjem si je izbral dobro kosilo in več cigaret. Pod vislice je stopil popolnoma miren.

Miši na Angleškem

Miši napravijo vsako leto na Angleškem za devet milijard lir škoda. Do tega zaključka je prišel Sir Thomas Horder, zdravnik angleškega kralja, ki se bavi s tozadevno statistiko. Po njegovem mnenju je na Angleškem toliko miši kolikor prebivalcev, torej približno 45 milijonov.

Novo solnčne pege

Zvezdarna v Leningradu je odkrila več novih solnčnih peg in jih tudi fotografirala. Največje pege prekašajo glede velikosti našo zemljo. Pege se nahajajo v bližini solnčnega središča, kar pomenja po mnenju zvezdarne nove nezgode kakor potrese, poplave, nevihte itd.

Bivši nemški cesar Viljem II.

je rad potoval po suhem in po morju, saj so ga Nemci radi tega imenovali "Reisekaiser". Samo železniškim upravam je plačal baje na leto dva milijona mark (v zlati valuti). Potovanja po morju so bila posebej. Ni znano, je-li cesar plačeval to iz civilne liste, ki jo je prejemal kakor pruski kralj, na leto v znesku 15 in pol milijonov mark v zlatu, ali mu je to plačala posebej država kakor reprezentacijske stroške. Kot nemški cesar ni Viljem II. prejemal od nemške države nikake civilne liste. Stroški za potovanja po morju so bili tudi vsako leto precej visoki.

Nezaposlenost v Rusiji

Delovni komisar ZSSR Bahu-tov je objavil, da je število nezaposlenih delavcev v ZSSR letos spet porastlo. Od teh odpad velik odstotek na nekvalificirane delavce in na trgovske uslužbence. Dne 1. januarja t. l. je bilo glasom statističnih podatkov v Rusiji 1,310.000 nezaposlenih, šest mesecev kasneje 1,363.000. To naraščanje nezaposlenih, pravi sovjetski komisar, je posledica velikega priseljevanja ruskih seljakov v mesta in pa posledica skrčenja števila delavcev v sovjetskih podjetjih. Velik del nezaposlenih moških tvorijo stari, ki so bili radi starosti odposlani z dela, in pa mladi ljudje, ki delo pravzaprav še iščejo. Novih

delavcev je prilično pol milijona. Pričakuje se, da bo še letos število nezaposlenih delavcev zelo narastlo, ker jih je bilo mnogo zaposlenih pri poletnem delu po vaseh.

Vodna zveza med Volgo in Donom

Kakor poročajo listi iz Rusije, bodo v prvih dneh januarja 1928. začeli graditi plovni kanal med Volgo in Donom, ki bo spaljal ogromne pokrajine ob Volgi s Črnim morjem in jih bo tako približal svetovnim tržiščem. Gradbena dela bodo dovršena tekem 5 let in stroški so proračunjeni na 80,719.000 rubljev (približno milijardo lir).

Velika knjižna izdaja v Romuniji. Letos se je prodalo le malo romunskih knjig. Sploh ima Romunija po podatkih bukarestanskih knjigarnarjev komaj 5000 stalnih čitateljev. Kriza na knjižnem trgu pa že upada, ker se cene romunskih knjig zelo nižajo.

Povsem izreden pojav v takih okoliščinah je knjiga, ki se je natisnila v 30.000 izvodov. To je roman največjega sedanjega romunskega literata Livija Prebroana. Naslov ji je: "Gozd obešenec". Avtor je delo posvetil svojemu bratu, ki so ga Madžari dali obesiti za časa svetovne vojne. Motiv in naslov temu romanu je dala romunskemu pisatelju slika, na kateri je bilo videti, kako obešajo čehoslovaške in italijanske legionarje.

ZLATARNA Albert Povh
Trst, Via Mazzini 46
Kupuje zlato, srebro in krome. Popravlja in prodaja zlatenino. — Cene zmernе.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registr. zadruga z omejl. poročtvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torre bianca 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjizke, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

veče in stalne vloge po dogovoru.
Sprejema "Dinarje" na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru.
Davek od vlog plačuje zavod sam.
Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite.

Obrestna mera po dogovoru. —

Ma razpolago varnostne celice (safe)

Uradne ure za stranke od 8.30

do 13 in od 16 do 18.

Ob nedeljah je urad zaprt.

Štev. telef. 25-67.

Najstarejši slov. denarni zavod

Izšel je STOKOV VEDEŽ

SPLOŠNI ŽEPNI-KOLEDAR-ZA-LETO

1928

BEVKOV ROMAN

Jakec in njegova ljubezen

JE IZŠEL

Cena mu je L 2'50; po pošti L 3'—

Na prodaj bo pri vseh dosegljivih razprodajalcih.

MOČ PRETEKLOSTI

Roman v treh delih

Spisala V. J. Križanovska.
Iz rušćine prevedel IVAN VOJK.

Cena L 6'—, po pošti priporočeno L 7'40. V inozemstvo L 8'60 proti v naprej poslanemu znesku. Roman je izdal iz založila Tiskarna Edinost. - Prodaje: Tiskarna Edinost v Trstu, Via S. Francesco 20/L. - Knjižarna J. Stoka, Via Milano 37 v Trstu. - Nar. Knjižarna, Gorica, Carducci 7. - Katoliška knjižarna, Gorica, Carducci 4. Kraigher Josip, Postojna.

Vezane v originalne platnice (cena L 10) se dobi v knjižarni STOKA.

Tiskarna Edinost v Trstu

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejšimi stroji, črkami, Linotype, stereotipijo ter rotacijskim strojem. Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ul. S. Francesco d' Assisi 20

W. J. KRIŽANOVSKA:

NEMEZA

ROMAN
se prodaja

v TRSTU: v Tiskarni "Edinost", Via S. Francesco 20 (tudi trdo vezan) in v Knjižarni-papirnici Stoka; Via Milano 37. V GORICI: v Narodni knjižarni, Via Carducci 7, v Knjižarni kat. tisk. društva, Via Carducci 2. V KANALU: pri Izidoru Ivančiču. V IDRIZI: pri Franu Ciničurk in Valentinu Trevenu. V SOLKANU: pri Mariji Gomišček. V POSTOJNI: pri Antonu Milavcu.

Cena 6'— lir
Po pošti L. 7-50

Prodajalci dobijo običajni popust.

